

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії **Філіпчука Олександра Георгійовича**, 1978 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2007 році Київський національний університет імені Тараса Шевченка за спеціальністю «Міжнародне право», працює на посаді в.о. директора департаменту цифрового розвитку виявлення та розшуку активів Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, м. Київ, виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Право».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Державного податкового університету, Міністерства фінансів України, м. Ірпінь, від «26» червня 2025 року № 763, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради –	Галини Дідківської , доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри кримінального права та процесу Державного податкового університету
Рецензента –	Максима Максименцева , доктора юридичних наук, доцента, професора кафедри кримінального права та процесу Державного податкового університету Дарії Вітюк , доктора юридичних наук, доцента, проректора з навчально-виховної роботи та професійного розвитку Державного податкового університету
Офіційних опонентів –	Дмитра Тичини , доктора юридичних наук, старшого наукового співробітника, головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності Національної академії внутрішніх справ Ірини Леган , доктора юридичних наук, професора, професора кафедри права та правоохоронної діяльності Державного університету «Житомирська політехніка»,

на засіданні «19» серпня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» **Філіпчуку Олександрю Георгійовичу** на підставі публічного захисту дисертації «**Впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності в Україні**» за спеціальністю 081 «Право».

Дисертацію виконано в Державному податковому університеті, Міністерства фінансів України, м. Ірпінь.

Науковий керівник доктор юридичних наук, доцент **Бодунова Олеся Миколаївна**, доцент кафедри правничої лінгвістики Державного податкового університету.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, виконаного державною мовою, і є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, містить нові науково обґрунтовані результати, що відрізняються новизною в постановці і вирішенні теоретичних та практичних проблем впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності в Україні, що має істотне значення для галузі знань 08 «Право». Зокрема, уперше враховуючи виклики сьогодення в Україні та необхідність впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності розроблено проєкт Концепції реалізації кримінологічної політики в умовах воєнного стану в Україні, у якій визначено необхідність її прийняття, суб'єкти реалізації, першочергові дії та подальші кроки у запобіганні злочинності тощо; представлено авторську класифікацію універсальних міжнародних механізмів запобігання злочинності, які за їх спрямованістю поділено на конвенційні, інституційні механізми, оперативно-інформаційні, превентивні та освітні, механізми моніторингу та оцінки, а також спеціалізовані механізми для окремих видів кримінальних правопорушень; запропоновано першочергові напрямки впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності на сучасному етапі розвитку України, який ґрунтується на міжнародних зобов'язаннях, кращих практиках та рекомендаціях міжнародних організацій.

За своїм змістом дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (із змінами) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами).

Здобувач має 5 наукових публікацій за темою дисертації, з них 3 статті у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України:

1. Filipchuk O. Ukraine's cooperation with international organizations in crime prevention during war. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2023. № 9. pp. 76-80. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2023/9/16.pdf>.

2. Філіпчук О. Г. Участь України у міжнародній системі запобігання злочинності під час воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*.

2025. № 2. С. 910-914. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2025/04/137.pdf>.

3. Філіпчук О. Г. Порівняльний аналіз запобігання злочинності в Україні та країнах ЄС. *Національні інтереси. Серія «Право»*. 2025. № 3(8). С. 779-790. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/niu/article/view/21319/21294>.

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

Офіційний опонент – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник **Тичина Дмитро Михайлович**, головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності Національної академії внутрішніх справ, надав позитивний відгук із зауваженнями:

1. У структурі наукової новизни дисертантом вперше виокремлено класифікацію універсальних міжнародних механізмів запобігання злочинності. Однак у тексті дослідження недостатньо розкрито практичну цінність такого класифікаційного критерію, особливо в контексті її імплементації в діяльність органів правопорядку України. Не зовсім очевидно, яким чином відповідні механізми можуть бути адаптовані й застосовані в умовах воєнного стану, коли пріоритети державної безпеки та правопорядку зазнають суттєвих трансформацій. Це потребує додаткового теоретичного обґрунтування та, можливо, ілюстрації прикладами з реальної практики.

2. У підрозділі 1.3 дисертації автор пропонує власне визначення поняття «міжнародний механізм запобігання злочинності», трактуючи його як «сукупність інституційних, правових, організаційних та практичних заходів, спрямованих на запобігання вчиненню кримінальних правопорушень шляхом здійснення міжнародного співробітництва, розробки правових стандартів, дослідження кримінологічних тенденцій, реалізації освітніх програм та соціальних ініціатив». Разом із тим, виникає обґрунтоване питання щодо надмірної широти запропонованої дефініції. Зокрема, вона охоплює як юридичні, так і політичні, інформаційні, освітні й соціальні аспекти, що ускладнює її прикладне застосування. Тому доцільно було б чіткіше структурувати елементи цього поняття, визначити його ядро та межі, а також співвідношення з суміжними категоріями. У процесі захисту автору варто обґрунтувати доцільність запропонованої широкої інтерпретації та пояснити її переваги з огляду на міждисциплінарний характер проблеми.

3. Дисертаційна робота має достатній теоретичний потенціал, однак вона потребує більш ґрунтовного кількісного аналізу ефективності міжнародних механізмів запобігання злочинності. Зокрема, було б доцільно підкріпити висновки статистичними або емпіричними даними, які б демонстрували конкретний вплив імплементації міжнародних практик на динаміку рівня злочинності в Україні. Такий підхід дозволив би значно підвищити переконливість і прикладну спрямованість наукових положень дисертації.

4. В умовах збройної агресії проти України особливої актуальності набуває питання застосування міжнародних механізмів запобігання

злочинності, зокрема щодо воєнних злочинів. Разом із тим, дисертація лише побіжно торкається важливого аспекту – правових меж інтеграції таких механізмів у національну правову систему. Необхідно ширше розкрити, наскільки безконфліктно ці механізми можуть бути адаптовані до чинного законодавства України без ризику порушення конституційних прав громадян. У роботі доцільно було б проаналізувати потенційні правові колізії, які можуть виникати внаслідок імплементації міжнародних стандартів, і окреслити можливі шляхи їх гармонізації.

Офіційний опонент – доктор юридичних наук, професор **Леган Ірина Миколаївна**, професор кафедри права та правоохоронної діяльності Державного університету «Житомирська політехніка», надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. На стор. 8 дисертації автором, враховуючи виклики сьогодення в Україні та необхідність впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності розроблено проєкт Концепції реалізації кримінологічної політики в умовах воєнного стану в Україні, у якій визначено необхідність її прийняття, суб'єкти реалізації, першочергові дії та подальші кроки у запобіганні злочинності тощо. Під час публічного захисту здобувачу доцільно пояснити, чи має проєкт Концепції кримінологічної політики реальні шанси на впровадження в умовах обмежених ресурсів, нестабільної політичної ситуації та продовження воєнних дій.

2. Дисертант у роботі аналізує механізми захисту прав людини під час війни, а також розглядає механізми запобігання воєнних злочинів. На думку опонента, доцільно було б дослідити детальніше питання, яким чином забезпечити належний баланс між міжнародною безпековою співпрацею (наприклад, обмін персональними даними через Інтерпол/Європол) та дотриманням міжнародних стандартів у сфері прав людини.

3. У роботі здобувачем на основі проаналізованого матеріалу сформульовано план дій щодо впровадження міжнародних стандартів запобігання злочинності в Україні. До першочергових кроків, які потрібно реалізувати, віднесено: 1) поглиблення співпраці з Європолем та Євроюстом шляхом розширення обміну даними, підключення до централізованих баз (наприклад, SIS – Шенгенської інформаційної системи) після вступу до ЄС; 2) узгодження законодавства з правом ЄС; 3) участь у регіональних ініціативах і проєктах; 4) приєднання до спеціалізованих органів, зокрема: Frontex — із врахуванням викликів на українському кордоні, OLAF — у контексті боротьби з контрабандою і зловживанням європейськими фондами; 5) інституційна реформа правоохоронних органів. Проте з тексту роботи незрозуміло, чи враховано автором питання забезпечення необхідного фінансування, технічного оснащення та кадрової підготовки для ефективної реалізації запропонованих заходів.

4. Також потребує додаткового обґрунтування теза щодо ефективності перенесення зарубіжних моделей (наприклад, для реінтеграції неповнолітніх правопорушників) на український ґрунт без урахування

соціально-культурних, правових і ментальних особливостей.

Рецензент – доктор юридичних наук, доцент **Максіменцев Максим Геннадійович**, професор кафедри кримінального права та процесу Державного податкового університету, надав позитивну рецензію із зауваженнями:

1. У рубриці наукової новизни «вперше» автор пропонує першочергові напрямки впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності на сучасному етапі розвитку України, який ґрунтується на міжнародних зобов'язаннях, кращих практиках та рекомендаціях міжнародних організацій. Проте дослідження було б більш повним, якщо б автор перерахував їх у новизні. Адже у тексті дисертації здобувач їх детально аналізує.

2. У підрозділі 1.1. «Стан наукової розробленості проблем впровадження міжнародних механізмів запобігання злочинності» дослідження позицію щодо проблем сучасного наукового дослідження міжнародних механізмів запобігання злочинності, до яких належать неоднозначність наукових підходів щодо поняття, змісту та елементів таких механізмів, необхідність гармонізації національних та міжнародних заходів, недостатня координація між міжнародними організаціями, обмеженість ресурсів та політичні бар'єри тощо. Під час публічного захисту потрібно більш детально пояснити, у чому полягає така «неоднозначність підходів» та «необхідність гармонізації національних та міжнародних заходів», адже на сьогодні питанню міжнародного співробітництва у запобіганні злочинності приділяється особлива увага як практиками, так і науковцями.

3. Серед результатів дослідження здобувач пропонує проєкт Концепції реалізації кримінологічної політики в умовах воєнного стану в Україні, у якій визначено необхідність її прийняття, суб'єкти реалізації, першочергові дії та подальші кроки у запобіганні злочинності. Проєкт документу автор розміщує в окремому додатку до дисертації. На думку рецензента, більш детально висвітлити напрями запобігання злочинності, можливо погрупувати їх по роках чи залежно від видів злочинності, адже цей процес є довготривалим і підхід до формування таких заходів повинен бути більш вимогливим та ретельним.

Рецензент – доктор юридичних наук, доцент **Вітюк Дарія Любомирівна**, проректор з навчально-виховної роботи та професійного розвитку Державного податкового університету, надала позитивну рецензію із зауваженнями:

1. Автор зазначає, що реалізація кримінологічної політики в Україні у воєнний та післявоєнний періоди є стратегічним завданням для забезпечення національної безпеки, стабільності та правопорядку. Враховуючи нові виклики та необхідність адаптації до умов війни, а також післявоєнного відновлення, Україна повинна зміцнити своє міжнародне співробітництво, застосовувати новітні технології та забезпечити ефективну реалізацію кримінально-правових норм, спрямованих на захист прав людини та боротьбу з новими формами злочинності. Проте з тексту роботи незрозуміло, які саме потрібно вживати захисту для досягнення цих завдань.

2. На стор. 9 дисертації автором у рубриці «удосконалено» дисертантом виокремлено нові методологічні підходи дослідження міжнародних механізмів

запобігання злочинності, на основі чого виокремлено їх комплекс: аналіз документів та контент-аналіз, порівняльний аналіз, інтерв'ю та опитування експертів, кейс-стаді, статистичний аналіз, проте з тексту роботи де зовсім зрозуміло, яка їх роль при формуванні механізмів запобігання злочинності.

3. Також у цій же рубриці наукової новизни здобувачем удосконалено позицію щодо проблем сучасного наукового дослідження міжнародних механізмів запобігання злочинності, до яких належать неоднозначність наукових підходів щодо поняття, змісту та елементів таких механізмів, необхідність гармонізації національних та міжнародних заходів, недостатня координація між міжнародними організаціями, обмеженість ресурсів та політичні бар'єри тощо. На думку рецензента, доцільно було б коротко сформулювати напрями вирішення цих проблем, що б суттєво підвищило цінність роботи.

Голова ради – доктор юридичних наук, професор **Дідківська Галина Василівна**, завідувач кафедри кримінального права та процесу Державного податкового університету, без зауважень.

Бодунова Олеся Миколаївна, доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри правничої лінгвістики Державного податкового університету, без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» 5(п'ять) членів ради,

«Проти» НЕНАЄ членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Олександру Філіпчуку** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

(підпис)

Галина ДІДКІВСЬКА

